

Hanna Bazhenova

Grupa Ramstein: przesłanki utworzenia i rola w zapewnieniu zdolności wojskowych Ukrainy (część 1)

Agresja Rosji na Ukrainę, dokonana 24 lutego 2022 r., doprowadziła do radykalnych zmian w architekturze europejskiego i globalnego bezpieczeństwa. Największa wojna lądowa w Europie od czasów II wojny światowej przyczyniła się do utworzenia koalicji 54 państw – tzw. formatu Ramstein, w ramach którego opracowano mechanizm regularnej pomocy wojskowej dla Ukrainy w postaci dostaw broni, finansowania, szkolenia ukraińskich żołnierzy, modernizacji i naprawy sprzętu. *De facto* powstała organizacja, która nie miała odpowiednika w militarnej historii Europy po 1945 r. Ciągłe rosnąca pomoc sojuszników w ramach grupy Ramstein pozwoliła Ukrainie powstrzymać natarcie wojsk rosyjskich i wyzwolić znaczną część okupowanych terenów. Niemniej ilość i rodzaje dostarczanego uzbrojenia nadal są niewystarczające, by zasadniczo odwrócić losy trwającej wojny.

Poprzednicy formatu Ramstein. Warunki wstępne powstania Grupy Kontaktowej ds. Obrony Ukrainy zaczęły kształtować się jeszcze w 2014 r. W odpowiedzi na aneksję Krymu przez Federację Rosyjską i jej wsparcie dla separatystów na Donbasie, NATO ustanowiło szereg funduszy powierniczych mających na celu wzmocnienie zdolności obronnych Ukrainy. Na szczególną uwagę zasługują: fundusz na rzecz modernizacji systemu dowodzenia, kontroli, łączności i komputerów (Command, Control, Communications and Computers (C4) Trust Fund) oraz fundusz wspierający reformy logistyki i standaryzacji (Logistics and Standardisation Trust Fund). Te dwie jednostki zapewniały szeroko zakrojoną pomoc doradczo-konsultacyjną na poziomie strategicznym i taktycznym w celu opracowania doktrynalnych ram rozwoju Sił Zbrojnych Ukrainy, a także organizowały szkolenia zawodowe i językowe dla personelu oraz zaspokajały pilne potrzeby ukraińskiej armii. Ważnym aspektem współpracy była pomoc Sojuszu w szkoleniu zawodowych podoficerów Sił Zbrojnych Ukrainy zgodnie z zasadami i standardami NATO.

Należy również wspomnieć o pomocy doradczo-konsultacyjnej, instruktorsko-metodycznej, logistycznej i humanitarnej udzielonej przez poszczególne państwa członkowskie Sojuszu Północnoatlantyckiego, w tym Stany Zjednoczone, Wielką Brytanię, Kanadę, Polskę, Litwę, Łotwę, Estonię oraz Rumunię. Największa pula pomocy wojskowej pochodziła z USA, które zapewniły broń i amunicję o wartości 2,5 mld USD. Ogólnie w latach 2014-2021 w ramach międzynarodowej pomocy technicznej rządu Stanów Zjednoczonych oraz innych państw partnerskich dostarczyły okręty (kutry) i części zamiennie do nich, wielozadaniowe pojazdy terenowe, broń śmiertelnościową, urządzenia noktowizyjne, sprzęt optyczny i komunikacyjny, amunicję do broni strzeleckiej różnych kalibrów itp. na potrzeby ukraińskiej armii.

Ponadto od 2015 r. na terytorium Ukrainy działały cztery zagraniczne wojskowe misje treningowe: Joint Multinational Training Group-Ukraine (JMTG-U, USA), misja szkoleniowa Kanadyjskich Sił Zbrojnych UNIFIER, Operacja ORBITAL Sił Zbrojnych Wielkiej Brytanii i Królestwa Danii oraz misja szkoleniowa Litewskich Sił Zbrojnych LMTG-U. Przykładowo ta ostatnia pomagała w szkoleniu personelu Sił Operacji Specjalnych, a także jednostek zmechanizowanych, powietrznodesantowych jednostek szturmowych oraz snajperów. Szkolenie w ramach wyżej wymienionych zagranicznych misji było cykliczne i wielopoziomowe. Pododdziały, które odbyły pierwszy cykl treningowy, wykonywały zadania bojowe i wracały na kolejny cykl szkoleniowy. Łącznie od 2015 do początku 2022 r. ponad 27 tys. ukraińskich żołnierzy zostało przeszkolonych w ramach misji JMTG-U, a ok. 30 tys. w ramach operacji ORBITAL i UNIFIER. Udział państw członkowskich NATO w ćwiczeniach na terytorium Ukrainy był nie tylko znaczącym praktycznym wkładem partnerów w poprawę poziomu wyszkolenia ukraińskiej armii

i zwiększenia jej interoperacyjności z jednostkami wojskowymi państw natowskich, lecz także polityczną manifestacją wsparcia dla Ukrainy.

Należy dodać, że 12 czerwca 2020 r. Ukraina otrzymała status członka Programu Rozszerzonych Możliwości NATO (Enhanced Opportunities Partner), co było również ważnym krokiem w zbliżaniu Ukrainy do standardów Sojuszu (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 225](#)). Przyznany status oznaczał, że państwo to mogło korzystać z rozszerzonego dostępu do różnych programów interoperacyjności i szkoleń oraz większej wymiany informacji, w tym w dziedzinie wywiadu.

Szok pierwszych tygodni wojny. Wraz z rozpoczęciem rosyjskiej inwazji 24 lutego 2022 r. dowództwo Sił Zbrojnych Ukrainy doszło do wniosku, że amunicja i sprzęt artyleryjski wystarczą w najlepszym wypadku na dwa miesiące intensywnej działalności wojennej. Po wyczerpaniu tych zapasów ukraińska armia straciłaby zdolność do stawiania zorganizowanego oporu rosyjskim siłom regularnym. Warto podkreślić, że trzon arsenału Ukrainy stanowiła wówczas broń poradziecka, choć częściowo zmodernizowana. Natomiast dość ograniczona była ilość nowoczesnego uzbrojenia, w tym systemów przeciwpancernych Javelin i NLAW oraz przenośnych systemów obrony przeciwlotniczej Stinger i Starstreak (pierwsza partia zestawów Starstreak dotarła dopiero na koniec marca 2022 r.).

Jednocześnie partnerzy Ukrainy dosyć krytycznie oceniali zdolność ukraińskiej armii do odparcia rosyjskiego ataku i nie spieszyli się z dostarczaniem ciężkiej broni. Właśnie dlatego niemal wszystkie pakiety pomocy militarnej poszczególnych państw w ciągu pierwszych dwóch miesięcy działań wojennych składały się przeważnie z przenośnych systemów przeciwlotniczych i przeciwpancernych, broni strzeleckiej, amunicji różnego kalibru, kamizelek kuloodpornych, hełmów oraz zestawów medycznych (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 792](#)). Ponadto zawieszono programy międzynarodowe w ramach NATO. Ogółem w ciągu dwóch miesięcy po rosyjskiej inwazji trzydzieści państw zebrało ponad 5 mld USD na pomoc wojskową dla Ukrainy, z czego 3,7 mld USD przekazały Stany Zjednoczone.

W tej sytuacji kierownictwo Ministerstwa Obrony Ukrainy skupiło się na szybkim pozyskiwaniu radzieckiego sprzętu wojskowego oraz amunicji radzieckiego typu z państw należących niegdyś do Układu Warszawskiego. Symultanicznie lobbowano za pomysłem dostarczania ciężkiego uzbrojenia z Zachodu. Początkowo pomysł ten jednak spotkał się z oporem zarówno wśród partnerów Ukrainy, jak też wewnątrz kraju: ukraińskie dowództwo obawiało się przejścia na systemy broni ciężkiej zachodniego typu podczas aktywnej fazy wojny. Punkt zwrotny nastąpił dopiero po wizycie ministra obrony Ukrainy Ołeksija Reznikowa w Londynie w dniach 21-22 marca 2022 r. Tydzień później brytyjski sekretarz obrony Ben Wallace ogłosił potrzebę przekazania Ukrainie systemów artyleryjskich i pojazdów opancerzonych.

Ostateczna instytucjonalizacja międzynarodowej pomocy wojskowej dla Ukrainy nastąpiła jednak dopiero pod koniec kwietnia 2022 r. Do tego czasu Siły Zbrojne Ukrainy wyzwoliły już obwody kijowski, czernihowski, sumski i żytomierski, a społeczność międzynarodowa zobaczyła konsekwencje rosyjskiej okupacji (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 564](#); [„Komentarze IEŚ”, nr 615](#)). Stało się jasne, że pomimo ogromnego niedoboru uzbrojenia Ukraina broniła się z bohaterstwem, jakiego nikt nie oczekiwał, i przetrwała pierwsze uderzenie, a plany prezydenta Rosji Władimira Putina, by zdobyć Kijów w ciągu trzech dni i cały kraj w ciągu dwóch do trzech tygodni, zawiodły.

Ukraine Defense Contact Group. Obecnie Grupa Kontaktowa ds. Obrony Ukrainy jest sojuszem 54 państw, tj. wszystkich 31 członków NATO i 23 dodatkowych państw, w tym m.in. Japonii, Korei Południowej, Australii, Nowej Zelandii, Izraela, Jordanii, Kataru, Kenii, Maroka, Austrii oraz innych. To wojskowo-polityczne forum jest powszechnie kojarzone z miejscem jego pierwszego spotkania. Odbyło się ono 26 kwietnia 2022 r. w bazie lotniczej amerykańskich Sił Powietrznych Ramstein, w pobliżu niemieckiego miasta Ramstein-Miesenbach, i wzięli w nim udział przedstawiciele ponad 40 państw. Spotkanie zostało zainicjowane przez Stany Zjednoczone, zwłaszcza przez sekretarza obrony USA Lloyd'a Austina i generała Marka Milleya, przewodniczącego Kolegium Połączonych Szefów Sztabów USA. Głównym celem forum było omówienie, zsynchronizowanie i przyspieszenie dostarczania Ukrainie pomocy wojskowej, broni i sprzętu w celu przeciwdziałania rosyjskiej agresji i wygrania wojny. Z czasem, wraz z funkcją koordynacyjną, działalność formatu Ramstein objęła również poziom polityczny, który polegał na

utworzeniu prototypu „koalicji antyrosyjskiej” lub „Karty Atlantyckiej 2.0”. Ponadto na posiedzeniach grupy zaczęto omawiać kwestie powojennego wsparcia dla Ukrainy.

W sumie dotychczas zostało zorganizowanych dwanaście spotkań Grupy Kontaktowej ds. Obrony Ukrainy w różnych miejscach, zarówno na żywo, jak i online. Ostatnie z nich odbyło się 25 maja 2023 r. Za pośrednictwem grupy Ramstein do końca kwietnia 2023 r. Ukraina otrzymała ponad 1550 wozów opancerzonych, 230 czołgów, a także znaczną ilość innego sprzętu i amunicji. Przy tym największym dawcą pomocy w zakresie bezpieczeństwa były Stany Zjednoczone. Ponadto sojusznicy, w tym również Polska, pomagają w naprawie oraz modernizacji sprzętu i uzbrojenia, a także szkolą ukraińskich wojskowych w swoich bazach zgodnie ze standardami NATO. Należy jednak zauważyć, że istnieją znaczne rozbieżności między obiecaną a rzeczywistą skalą pomocy wojskowej, udzielonej przez partnerów Ukrainy (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 860](#); [„Komentarze IEŚ”, nr 861](#)).